Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1933 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om frikallelse, helt eller delvis, för vissa värnpliktiga från värnpliktens fullgörande under fredstid, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 12 januari 1933 till riksdagen avlämnad proposition, nr 8, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om frikallelse, helt eller delvis, för vissa värnpliktiga från värnpliktens fullgörande under fredstid.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehaft *dels* två i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen nr 92 i första kammaren av herr *Trygger m. fl.* och nr 177 i andra kammaren av herr *Lindman m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 8/1933, *dels ock* en av herr *Andersson* i Stockholm *m. fl.* inom andra kammaren väckt motion, nr 259, i vilken föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att alla värnpliktsövningar skola inställas från och med den 1 mars 1933.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det genom propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse för dem icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Motionärerna hava såsom motiv för sina yrkanden i motionerna hänvisat till vad som i andra, till statsutskottets behandling överlämnade motioner anförts, nämligen i motionen I: 92 till en motion I: 91, i motionen II: 177 till en motion II: 176 samt i motionen II: 259 till en motion II: 99.

Gällande bestämmelser rörande de värnpliktigas utbildningstid m. m. äro i huvudsak följande:

Varje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under vilket han fyller tjugu år, till och med det, under vilket han fyller fyrtiotvå år.

Från värnpliktens fullgörande under fredstid frikallas den, som icke är vapenför, ävensom den, vilken har vissa angivna nära släktingar eller anförvanter, som för sitt uppehälle äro väsentligen beroende av hans arbete.

Värnpliktig är skyldig att inställa sig till inskrivning det år, han fyller tjugu år. Inskrivning må dock under vissa omständigheter äga rum tidigare eller senare.

Vapenför värnpliktig uttages till linjetjänst eller till ersättningsreserven. Till *linjetjänst* uttagas följande vapenföra värnpliktiga, nämligen:

a) värnpliktiga, vilka avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiets tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmått, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses däremot svara, så ock värnpliktiga, som vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller maskinistexamen av första eller andra klass;

b) å sjömanshus inskrivna maskinister och eldare samt av övriga å sjömanshus inskrivna värnpliktiga de, som sex månader eller därutöver varit inmönstrade till sjöfart; samt

c) bland övriga värnpliktiga, enligt de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, ett så stort antal, som erfordras för att årskontingenten skall uppgå:

vid hären till 23,283 man, däri ej inräknade de under a) omförmälda värnpliktiga;

vid marinen till 3,400 man, däri inräknade de under b) men ej de under a) omförmälda värnpliktiga; samt

vid flygvapnet till 700 man, däri inräknade de under b) men ej de under a) omförmälda värnpliktiga.

De till antalet bestämda kontingenterna av värnpliktiga fördelas sålunda:

Armén:

infanteriet	17,193	man
kavalleriet	595	»
artilleriet	2,835	»
ingenjörtrupperna	1,110	»
trängtrupperna	1,200	»
intendenturtrupperna	350	»

Marinen:

flottan	2,600	man
kustartilleriet	800	»

Bland dem, som uttagas till linjetjänst vid infanteriet, träng- och intendenturtrupperna, uttagas vid inskrivningen tjugu procent för utbildning till underbefäl eller fackmän.

De vapenföra värnpliktiga, som icke uttagas till linjetjänst, bliva uttagna till *ersättningsreserven.*

Av de till linjetjänst uttagna skola krigsdugliga formationer omedelbart organiseras vid inträffande mobilisering.

Ersättningsreservens huvudsakliga uppgift är att i fred utföra den gemensamma handräckningstjänsten vid truppförbanden för att därigenom möjliggöra ett mera ostört arbete vid utbildning av de till linjetjänst uttagna. Vid mobilisering ingå ersättningsreservens värnpliktiga i depåerna för att efter utbildning kunna dels ersätta avgången vid fälthären, dels vid behov tagas i anspråk för uppsättande av nya formationer.

Om utbildningstid för värnpliktiga, uttagna till linjetjänst, ävensom om tjänstgöringstid för värnpliktiga, uttagna till ersättningsreserven, stadgas i § 27 mom. 1 och 2 i värnpliktslagen den 12 juni 1925, varförutom gälla av Kungl. Maj:t meddelade särskilda bestämmelser i dessa ämnen.

Utbildningstiden är av olika längd för skilda kategorier av de till linje

tjänst uttagna värnpliktiga. I stort sett äro utbildningstiderna för värnpliktiga utom studenter och likställda följande:

I. beträffande armén:

a) vid infanteriet 140 dagar, uppdelade på en första tjänstgöring samt två repetitionsövningar;

b) vid kavalleriet, artilleriet och ingenjörstrupperna 200 dagar, uppdelade likaledes på en första tjänstgöring samt två repetitionsövningar;

c) vid träng- och intendenturtrupperna 140 dagar, uppdelade på en första tjänstgöring och en repetitionsövning (trängtrupper i sjukvårdstjänst hava dock två repetitionsövningar);

d) för värnpliktiga, som uttagits till underbefäl och fackmän, vid samtliga vapen 225 dagar, uppdelade på en första tjänstgöring samt två eller tre repetitionsövningar;

II. beträffande marinen och flygvapnet:

200 dagar, som vid flottan och flygvapnet fullgöras i en följd eller i två omgångar, vid kustartilleriet däremot genom en första tjänstgöring och en repetitionsövning.

Studenter och likställda fullgöra i allmänhet värnplikt under 260 dagar, uppdelade på en första tjänstgöring och en repetitionsövning utom vid flottan, där tjänstgöringen fullgöres i en följd.

Från nu anförda bestämmelser finnas vissa undantag; bland annat må värnpliktig, som från annat inskrivningsområde än Norrbottens uttagits för utbildning vid Norrbottens regemente, på sätt Konungen finner gott förordna, fullgöra honom åliggande första tjänstgöring samt första eller första och andra repetitionsövning i en följd.

Även med avseende å tiden, då utbildningen äger rum, gälla särskilda regler för de olika kategorierna av de till linjetjänst uttagna värnpliktiga.

Till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga äro skyldiga att tjänstgöra sammanlagt 140 dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras i en följd eller i två omgångar. Konungen äger dock medgiva avkortning av tjänstgöringstiden i den omfattning sådant finnes kunna ske.

Värnpliktig, som på grund av religiös övertygelse eller annan jämförlig orsak hyser allvarliga samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring i den ordning värnpliktslagen föreskriver, må, därest hans samvetsbetänkligheter avse tjänstgöring med vapen, fullgöra sin tjänstgöring vid krigsmakten utan att övas i vapnens bruk eller bära vapen eller ammunition, samt därest samvetsbetänkligheterna avse varje tjänstgöring vid krigsmakten, i stället för sådant arbete utföra civilt arbete för statens räkning. Tjänstgöringen skall därvid omfatta ett antal dagar, som i förra fallet med 90 och i senare fallet med 120 dagar överstiger det sammanlagda antalet dagar, varunder tjänstgöring enligt värnpliktslagen skolat åligga den värnpliktige.

Vid *förra årets riksdag* hemställdes i två likalydande motioner, I: 124 av herr Möller m. fl. och II: 282 av herr Hansson i Stockholm m. fl., att riksdagen för sin del ville antaga en lag om befrielse från viss värnpliktstjänstgöring av huvudsakligt innehåll *att*, i den omfattning Konungen bestämde, värnpliktiga, som inkallats eller skulle hava inkallats att år 1932 fullgöra i § 27 mom. 1 eller 2 värnpliktslagen föreskriven tjänstgöring, finge helt eller delvis befrias från denna tjänstgöring, *samt att* värnpliktig, som på grund därav vunne befrielse från annan tjänstgöring än repetitionsövning, enligt Konungens bestämmande finge befrias från tjänstgöring, varom

i nämnda lagrum stadgas, jämväl till den del densamma skulle hava ägt rum efter 1932 års utgång.

Andra lagutskottet anförde — efter att med utgångspunkt från den tänkta förutsättningen, att en befrielse från värnpliktstjänstgöring, i den omfattning motionärerna antytt, ägde rum från och med den 1 mars 1932, hava lämnat en redogörelse för räckvidden av ett inställande av värnpliktsövningarna — i sitt över motionerna avgivna utlåtande, nr 11, följande:

»Den ovan lämnade redogörelsen ådagalägger, att en befrielse från värnpliktstjänstgöring, i den omfattning motionärerna föreslagit, skulle få djupt ingripande verkningar för vår försvarsorganisation. Beträffande arméns huvudtruppslag, infanteriet, framgår sålunda av redogörelsen, *att* en del av årsklass 1932 samt årsgrupp 1932 av studenter och likställda ävensom den vida större delen av årsklass 1931 skulle bliva helt outbildade, *att* årsgrupp 1931 av studenter och likställda samt årsklass 1930 och en mindre del av årsklass 1929 skulle lämnas med ofullständig utbildning *samt att* utbildningen för större delarna av årsklasserna 1932 och 1933 bleve ogynnsamt påverkad. I utbildningshänseende komme på detta sätt verkningarna av den föreslagna befrielsen från tjänstgöring att bliva kännbara för fem årsklasser.

Den omständigheten, att enligt motionärernas förslag repetitionsövningar skulle bortfalla dels för de värnpliktiga, som skulle fullgjort sådan övning under år 1932, dels ock för dem, som under år 1932 skulle befrias från annan tjänstgöring än repetitionsövning, skulle utöva särskilt menlig inverkan på försvarsväsendets effektivitet. Befälstillgången skulle nämligen därigenom avsevärt minskas, i det att av årsklasserna 1929 och 1930 den viktiga kategorien underbefäl och fackmän skulle erhålla väsentligt minskad utbildning samt att årsgrupp 1931 av studenter och likställda komme att till övervägande del erhålla allenast soldatutbildning. Övningar i regements- och högre förband skulle vidare vara omöjliggjorda icke blott under år 1932 utan även under år 1933 samt vara försvårade under år 1934.

I detta sammanhang vill utskottet erinra, att — såsom framgår av den till årets statsverksproposition fogade bilagan rörande fjärde huvudtiteln — 1930 års försvarskommission i en den 23 oktober 1931 dagtecknad, till chefen för försvarsdepartementet ställd skrivelse gjort framställning därom, att under nästkommande budgetår vissa övningar måtte komma till stånd, avseende utprövandet dels av en lämplig organisation för infanteriregementet, dels av den operativa enhet, som borde ersätta den nuvarande arméfördelningen. Försöken syntes, enligt vad försvarskommissionen anför, på grund av deras relativt stora omfattning, icke kunna förläggas till annan tidpunkt än regementsövningarna, och det vore med hänsyn till kommissionens arbete önskvärt, att försöken kunde komma till stånd redan år 1932. Försvarskommissionen vore medveten om de betänkligheter, som de rådande statsfinansiella svårigheterna väckte mot anspråk för nya ändamål. Kommissionen saknade dock möjlighet att avgöra, om svårigheterna vore av den art, att medel för ändamålet överhuvud icke nu kunde ställas till förfogande. Med hänsyn till provens betydelse hade kommissionen i vart fall ansett sig böra anmäla önskemålet. Det är tydligt, att dylika övningar, om motionärernas förslag genomfördes, icke skulle kunna äga rum vare sig år 1932 eller år 1933.

Utskottet vill icke heller underlåta att framhålla, hurusom den rådande svårartade arbetslösheten säkerligen skulle komma att genom ett inställande av värnpliktsövningarna förvärras i synnerhet inom de yngre årsklasserna.

Den ökning av arbetslösheten, som sålunda kunde väntas bliva följden

av värnpliktsövningarnas inställande, skulle komma att medföra ökade krav på arbetslöshetshjälp från det allmännas sida och därigenom minska den med åtgärden avsedda besparingen. Vid övervägande av de ekonomiska verkningarna av förslagets genomförande bör också uppmärksammas, att för vård av materiel under alla förhållanden erfordras manskap och medel.

De anförda omständigheterna mana till försiktighet vid beräknande av det allmännas besparing genom ett inställande av värnpliktsövningarna. Vid bedömande av förslaget synes emellertid framför allt böra fästas avseende därvid, att dess genomförande, såsom i det föregående utvecklats, skulle innebära en ingripande desorganisation av vårt försvarsväsen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.»

Reservation anfördes av herr Norman jämte fem andra ledamöter, vilka hemställde om bifall till motionerna.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

På sätt propositionen utvisar anförde *föredragande departementschefen* den 3 januari 1933 i statsrådet bl. a.:

»Det statsfinansiella läget har nödvändiggjort en stark begränsning av utgifterna under fjärde huvudtiteln. För genomförandet av denna begränsning har det befunnits ofrånkomligt att under nästkommande budgetår i viss omfattning inställa övningarna för de värnpliktiga vid hären och marinen.

Uti § 27 värnpliktslagen (S. F. S. 1925: 337) äro bestämmelser meddelade rörande de värnpliktigas utbildningstid m. m. under fredstid. Dessa bestämmelser avse icke blott värnpliktstjänstgöringens längd och fördelning på olika vapenövningar — första tjänstgöring och repetitionsövningar eller tjänstgöring i en följd — utan även tiden för fullgörande av ifrågavarande tjänstgöring så tillvida, att de särskilda vapenövningarna bestämts skola taga sin början respektive fullgöras visst år, räknat från och med det år den värnpliktige undergått inskrivning. Med iakttagande härav äger Kungl. Maj:t bestämma tidpunkten för inryckning till de olika vapenövningarna. Föreskrifterna i detta hänseende meddelas av Kungl. Maj:t uti de för respektive utbildningsår — som i regel räknas från början av november ena året till slutet av oktober påföljande år — fastställda vapenövningstabellerna.

De av mig avsedda inskränkningarna i värnpliktsutbildningen, vilka böra omfatta en tidrymd av ett år, torde av praktiska skäl böra taga sin början den 1 mars 1933 och alltså fortgå till och med den 28 februari 1934. Beträffande hären har chefen för generalstaben, efter erhållet uppdrag, framlagt plan för den värnpliktsutbildning, vilken förutsättes skola äga rum under ifrågavarande tidsperiod. För marinens del har en motsvarande plan utarbetats av särskilda utav mig därtill anmodade sakkunniga; chefen för marinstaben, som, efter chefens för kustartilleriet hörande, yttrat sig över sistnämnda plan, har lämnat densamma utan anmärkning.»

Chefens för generalstaben samt de särskilda sakkunnigas utredningar hava varit för utskottet tillgängliga.

Generalstabschefen anförde i sin den 21 november 1932 dagtecknade utredning följande:

»Jämlikt departementschefsskrivelse den 4 innevarande månad har Eders Kungl. Maj:t — under framhållande av att det statsfinansiella läget torde komma att nödvändiggöra en vittgående anslagsreducering i riksstaten för

budgetåret 1933/1934 samt att förhållandena syntes giva vid handen, att för täckande av utgifterna under fjärde huvudtiteln, rubrik II, Lantförsvaret, i riksstaten för nämnda budgetår icke kunde avses större medelsanvisning än sammanlagt 62,000,000 kronor — anbefallt mig att i samråd med arméförvaltningen skyndsamt inkomma med utredning, huru en reglering av sagda utgifter inom nyss angivna kostnadsram lämpligen måtte kunna ske.

Vid avgivande av detta förslag till reglering av lantförsvarets utgifter inom den sålunda angivna kostnadsramen borde — enligt vad som meddelats mig under hand — iakttagas,

att det värnpliktig jämlikt värnpliktslagen § 35 mom. 2 tillkommande penningbidrag beräknas för samtliga tjänstgöringsdagar till 50 öre per dag,

att medel icke beräknas till främjande av det frivilliga skytteväsendet,

att anslaget för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret — då frågan om dyrtidstilläggs utgående icke f. n. kan upptagas till bedömande — beräknas enligt nu gällande grunder, samt

att såvitt möjligt arbetstillfällena för vid lantförsvaret anställda arbetare icke minskas.

Till åtlydnad av det mig sålunda givna uppdraget får jag i underdånighet anföra följande.

Vid ett tillfälligt nedbringande av kostnaderna för den bestående härorganisationen måste främst undvikas att genom besparingarna förkväva det militära livet, konstituerat av verksamheten inom truppförbanden med deras *huvudsakliga* beståndsdelar *befäl* och *värnpliktiga*. Arméns livskraft utgör nämligen den väsentliga tillgången för rikets försvar. Inställandet av de värnpliktigas första tjänstgöring under ett år skulle beröva armén en årsklass vid mobilisering och menligt inverka på andra årsklassers utbildning under repetitionsövningarna. Ett inställande av sistnämnda övningar skulle omöjliggöra utbildning i högre förband än kompani (motsvarande förband). Utbildning i bataljon (motsvarande förband), som utgör den taktiska enheten, skulle alltså icke kunna förekomma. Inskränkningar beträffande de värnpliktigas tjänstgöring inverka menligt på utbildningen av befälet av alla grader. All krigserfarenhet visar de ödesdigra följderna av bristande praktisk vana och förmåga hos befälhavare att leda sina truppförband. Därtill kommer den ogynnsamma psykiska verkan inställandet av övningar och därmed av befälskadrarnas arbete måste få på arméns samtliga personalkategorier. Det kan icke förnekas, att efterkrigsåren i mångt och mycket utövat en deprimerande verkan på arméns befäl. Under de senaste åren har en märkbar förbättring härvidlag inträtt. Men man får icke förbise vådorna av ett bakslag beträffande tillförsikten och andan inom arméns befälskadrar.

De värden, som gå förlorade genom inställandet av värnpliktsövningar, kunna praktiskt sett icke återvinnas. Förlusterna — i den mån de kunna mätas — påverka försvarsberedskapen under hela den tid vederbörlig årsklass tillhör beväringen och landstormen, d. v. s. i mer än 20 år.

På grund härav bör en tillfällig ekonomisk depression icke tillåtas att sträcka sina verkningar till inställandet eller förkortandet av de värnpliktigas övningar. Detta så mycket mindre som den för dylika övningar i vårt land tillmätta tiden med hänsyn till försvarsberedskapen redan understiger det ur militär synpunkt erforderliga beträffande såväl manskapets som befälets utbildning.

Mindre vådliga följder än ett intrång på värnpliktens tillämpande har en *tillfällig* minskning av anslagen till materielanskaffning av olika slag, underhåll av befintlig materiel och byggnader m. m. dylikt. De menliga följderna av inskränkningar härutinnan under ett år kunna avlägsnas genom motsvarande ökningar under nästkommande år, ett eller flera. Framför allt bör

beaktas, att ifrågavarande inskränkningar icke i samma grad utöva ett deprimerande inflytande på andan inom armén.

Närmast måste fördenskull undersökas, i vad mån de anbefallda besparingarna kunna åstadkommas genom inskränkningar i härens materiella försörjning och därnäst genom inställande av vissa skolor och utbildningskurser. Först i sista hand kan tvång resas för angrepp mot härens grundval, de värnpliktigas och truppförbandens utbildning.

De grundsatser, vilka jag sålunda framlagt, kunna emellertid icke utan betydelsefulla avvikelser tillämpas vid uppgörande av föreliggande förslag. Den anbefallda kostnadsramen är nämligen så minskad i förhållande till de mot organisationen svarande, normala kostnaderna, att högst avsevärda inskränkningar måst föreslås beträffande jämväl de värnpliktigas tjänstgöring. Sedan synnerligen starka beskärningar gjorts beträffande anslagen till materielanskaffning m. m., återstå nämligen ytterligare omkring 5,000,000 kronor, innan kostnaderna nedbringats till den angivna slutsumman 62,000,000 kronor.

Trots de i det föregående framhållna vådliga följderna för härens liv och rikets försvarsberedskap av inskränkningar i de värnpliktigas tjänstgöring är det därför till sist ofrånkomligt att tillgripa denna utväg. Härvid måste man skona de truppslag, vilka hava det största värdet för försvarsberedskapen, samt, där värnpliktstjänstgöring kommer till stånd, bibehålla denna vid en varaktighet, som skänker verkligt utbyte av de därpå nedlagda kostnaderna. Sålunda har i föreliggande förslag fälthärens huvudtruppslag, infanteriet, i möjligaste mån tillgodosetts, därnäst artilleriet, medan vid återstående truppslag värnpliktstjänstgöringen måste föreslås bliva helt eller till största delen inställd. Vidare har vid huvuddelen av de truppförband, där värnpliktstjänstgöring bibehållits, denna föreslagits till en första tjänstgöring, omedelbart följd av en repetitionsövning, till tiden överensstämmande med gällande värnpliktslag. Under inga omständigheter är en förkortning av denna sammanlagda tjänstgöringstid möjlig utan att äventyra såväl de värnpliktigas som befälets utbildning.

Av största betydelse är att tillvarataga den befälstillgång värnpliktslagen giver armén. Sålunda bör i huvudsak tjänstgöringen för studenter samt underbefäl och fackmän lämnas orubbad.

Med beaktande av dessa synpunkter har bifogade förslag uppgjorts. Beträffande värnpliktens tillämpande innebär förslaget i huvudsak följande.

För officers- och reservofficersaspiranter vid samtliga truppslag avses ingen begränsning av tjänstgöringstiden.

Vid *infanteriet* bibehålles i allmänhet tjänstgöringen för studenter utan inskränkning. För underbefäl och fackmän bibehålles all sommartjänstgöring med undantag av 2. repetitionsövningen. Av övriga till linjetjänst uttagna värnpliktiga inkallas sommargruppen (vid I 18 även vårgruppen) till första tjänstgöring och repetitionsövning i följd därmed med undantag för kustfästningsinfanteriet. I garnisonstjänstgöringen vid I 2 förutsättes ingen ändring av nu gällande bestämmelser.

Vid *kavalleriet* inkallas endast studenter i specialtjänst.

Vid *artilleriet* bibehålles tjänstgöringen för studenter med undantag för repetitionsövning i vissa fall samt inkallas till varje artilleritruppförband en begränsad kontingent av övriga värnpliktiga i linjetjänst till första tjänstgöring och repetitionsövning i följd därmed.

Vid *ingenjörtrupperna* bibehållas av värnpliktiga endast studenter.

Vid *träng- och intendenturtrupperna* inkallas förutom studenter underbefäl och fackmän till första tjänstgöring.

För att möjliggöra truppförbandsutbildning vid infanteriet under repeti-

tionsövningarna avses att under tiden för dessa övningar vid vissa regementen förlägga kontingenter från två regementen.

Beträffande inskränkning i materielanskaffnings- och underhållsanslag m. m. innebär förslaget bland annat att driftsinskränkning vid vissa av lantförsvarets fabriker måste ske.

När jag, till fullgörande av mig given befallning, i samråd med arméförvaltningen framlägger ett dylikt förslag, är det min plikt att för Eders Kungl. Maj:t framhålla de vådliga följder för arméns försvarsberedskap och krigsduglighet, ett antagande av detta förslag skulle medföra. På grund härav får jag i underdånighet hemställa, att de av mig föreslagna inskränkningarna beträffande värnpliktens tillämpande i första hand bortfalla, därest möjlighet skulle yppa sig att i någon mån vidga den mig givna kostnadsramen.

Arméförvaltningen, som anslutit sig till de av mig ovan framförda allmänna synpunkterna, har beträffande de ifrågasatta indragningarna av och minskningarna uti de av ämbetsverket beräknade anslagsbehoven uttalat, att ämbetsverket icke varit i tillfälle att bedöma, huruvida dessa indragningar och minskningar i varje fall äro de lämpligaste, utan har nödgats inskränka sig till en övervägande formell granskning av föreliggande förslag.»

De *särskilda sakkunnige* för uppgörande av plan för värnpliktsutbildning vid marinen avgåvo den 19 november 1932 betänkande angående möjligheten av att under vissa förutsättningar nedbringa marinens budget för budgetåret 1933/1934 till 31 miljoner kronor.

De sakkunniga utgingo därvid — förutom från den förutsättningen, att anslaget för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid marinen skulle beräknas enligt nu gällande grunder — från följande allmänna direktiv för utredningen:

1. *att* vissa befintliga reservationer å förutvarande fondtitlar få i erforderlig mån tagas i anspråk för utfyllande av medelsbehovet,
2. *att* full frihet lämnas att inom den angivna ramen föreslå till besparing ledande åtgärder, därvid medgivet att den nödvändiga beskärningen av värnpliktsinkallelse m. m. påbörjas redan under innevarande budgetår, varvid uppkommande besparingar under nämnda budgetår jämväl å vissa förslagsanslag må tillgodoräknas för bestridande av merkostnader under nästa budgetår; dock
3. *att* återgång till normala förhållanden förutsättes skola ske ett år efter den tidpunkt, indragningarna tänkts taga sin början;
4. *att* besparingsåtgärderna icke få medföra avskedanden bland marinens personal; samt
5. *att* stampersonalens utbildning om möjligt bör fortgå efter normala linjer.

De sakkunniga anförde därefter i sitt betänkande bl. a. följande:

»Det torde vara uppenbart att uppgiften att med en gång söka nedpressa marinens budget från för närvarande omkring 39 miljoner till nu angivna 31 miljoner måste möta synnerligen stora svårigheter. Visserligen förutsättes att sistnämnda belopp skall kunna utfyllas till omkring 34 miljoner medelst disponerande av reservationer från vissa förutvarande fondtitlar, men å andra sidan är möjligheten att sprida sammankrympningen av budgeten på *alla* däri ingående anslag i förevarande fall utesluten, varför minskningen måste koncentreras till ett fåtal titlar, något som i och för sig innebär stora

svårigheter. De anslag som därvid kunna komma ifråga, sedan materielanslagen nedskurits till vad som med hänsyn till punkt 4 av direktiven kan anses möjligt, äro egentligen endast övningsanslagen och de anslag, som beröras av de värnpliktigas inkallelser. Möjligheten av att med iakttagande av punkterna 3 och 5 i direktiven nedbringa nu berörda anslag är dock starkt beskuren, eftersom marinens organisation i så väsentlig grad bygger på användandet av värnpliktiga att frånvaron av dessa skulle omöjliggöra även stampersonalens utbildning och övande ombord och i land. Vidkommande först flottan är exempelvis behovet av ekonomiemän och eldare stort även vid en mycket kraftig beskärning av rustningarna och beträffande kustartilleriet med dess fåtaliga numerär av stammanskap torde de värnpliktigas betydelse vara uppenbar. Flottans stamkader är ju visserligen, relativt som absolut, vida större, men det för stammanskapets utbildning vid flottan gällande systemet, vilket anses utgöra en nödvändig betingelse för rekryteringen, binder stampersonal i stor utsträckning och kräver med nödvändighet såsom utfyllnad rätt stor tillgång på värnpliktiga jämväl för tjänsten i land.

— —

Vad angår *värnpliktiga för flottan* förutsättes, att ersättningsreserven och i stort sett även för sjötjänst och stationstjänst uttagna värnpliktiga icke skola inkallas, medan inskränkningen i avseende å till allmän tjänst uttagna värnpliktiga huvudsakligen förutsättes ske genom senare inkallelse och tidigare hemförlovning av en del av dessa. Åtgärderna härvidlag torde innebära minsta möjliga olägenheter från social synpunkt, då ju de till sjötjänst inskrivna till stor del utgöras av fiskarsöner och andra hemmasöner från kusttrakterna, beträffande vilka utebliven inkallelse torde medföra mindre svåra verkningar än beträffande de sjömanshusinskrivna, bland vilka arbetslösheten är betydande. Inskränkningarna förutsättas skola, såsom redan nämnts, taga sin början redan på våren 1933 och upphöra ett år därefter.

Minskningen av värnpliktskontingenten betingar beträffande *landstjänsten* vissa rubbningar och omläggningar. Det blir sålunda nödvändigt att för handräcknings- och vakttjänst m. m., som under normala förhållanden huvudsakligen utföres av de värnpliktiga, avse stammanskap, som genomgår utbildning i skolor och kurser. En viss omläggning av rekryt- och korpralskolorna förutsättes bliva nödvändig, exempelvis så, att kurserna för vissa elever något avkortas eller förläggas ombord, eventuellt att viss reduktion av elevantalet sker på frivillighetens väg.

Att ersättningsreserven indrages medför givetvis för örlogsvarven kännbara olägenheter, eftersom varven i denna personalkategori har tillgång till billig och för vissa arbeten särdeles lämplig arbetskraft.

Vad angår *kustartilleriet* förutsättes, att av värnpliktiga i linjetjänst skola inkallas endast studenter och likställda samt eldare. De förra äro nödvändiga såsom utgörande rekryteringskälla för reservofficerare, varpå kustartilleriet f. n. lider stor brist. Eldarna åter erfordras därför att de stamanställda inom denna yrkesgren äro så fåtaliga att, om de värnpliktiga eldarna icke inkallades, stampersonalens övningar och tjänsten i övrigt icke skulle kunna upprätthållas. Vidare förutsättes ersättningsreserven skola i det närmaste till hela sitt antal (75,000 mot normalt 80,000 tjänstgöringsdagar) vara inkallad för utgörande av vakttjänst och handräckningstjänst samt materielunderhåll. I detta sammanhang förtjänar framhållas att ersättningsreserven, enligt inhämtad upplysning, under *normala* förhållanden icke på långt när fyller behovet av handräckningspersonal utan att handräcknings- och vakttjänst måste i stor utsträckning utföras av de värnpliktiga i linjetjänst och stampersonal. — Minskningen av de värnpliktiga samt av övningsanslaget betingar en om-

läggning och en avsevärd minskning av de viktigaste övningarna, skarpskjutning med artilleripjäser. All skjutning med svåra pjäsers egen ammunition förutsättes skola inställas, och för skjutning med medelsvåra pjäser beräknas i huvudsak endast tubammunition. Även beträffande utbildningsprogrammet i övrigt förutsättes viss omläggning och koncentration.

I avseende på *personal å övergångsstat* förutsättes beträffande marinen i dess helhet, att i stort sett ingen annan personal skall inkallas än den, som erfordras för tjänstgöring i s. k. arvodesbefattningar. Dock beräknas nödvändigt att under den tid, då personalbehovet är som störst, härutöver inkalla ett 20-tal styrmän och maskinister vid flottan samt för kustartilleriet omkring 5 underofficerare. Vidare förutsättes att 2 marinläkare å övergångsstat, vilka varit inkallade alltsedan de överfördes till nämnda stat, fortfarande äro behövliga.

I fråga om *reservpersonalen* förutsättes, att med inkallande av personal till föreskrivna repetitionsövningar skall anstå, något som givetvis betingar ett tillfälligt dispenserande av bestämmelserna angående viss tjänstgöringsskyldighet för att erhålla rätt till pension m. m. Reservkadetter, reservfänrikar m. fl., vilka undergå utbildning för anställning i reserven eller skola fullgöra första tjänstgöring i omedelbart samband med utbildningen, förutsättas skola fullgöra föreskriven tjänst.»

I utlåtande över de särskilda sakkunnigas utredning anförde *marinförvaltningen* och *marinstaben* i fråga om minskning i värnpliktsinkallelsen bl. a.:

»Vad beträffar minskningen i värnpliktsinkallelsen medför den i och för sig svårigheter för utbildningens gång även bland stammanskapet, dels därigenom att tjänstgöring, som eljest avses att utföras av värnpliktiga, måste fullgöras av stammanskapet, dels ock emedan fartygsbesättningar och andra övningsenheter få sådan förkrympning, att övningarna med stammanskapet icke kunna normalt bedrivas. Härtill kommer att å varven en del arbeten, som förut utförts av värnpliktiga, måste utföras av civila arbetare, vilket fördyrar kostnaderna särskilt för ut- och avrustning. Vidare måste framhållas, att de värnpliktiga, som icke inkallas till tjänstgöring, givetvis icke äro vid mobilisering omedelbart användbara för tjänst ombord eller å kustfästningarna.»

Propositionens redogörelse.

Vad chefen för generalstaben och de särskilda sakkunniga vid marinen föreslagit till *ordnande av värnpliktstjänstgöringen* med avseende å de värnpliktiga, vilka enligt gällande bestämmelser skola inrycka till tjänstgöring under tiden den 1 mars 1933—den 28 februari 1934, framgår av den redogörelse härför, som lämnats i propositionen.

Denna redogörelse är av följande lydelse:

»**Armén.**

1. Värnpliktiga i linjetjänst.

a) Värnpliktiga med undantag av studenter och likställda.

Värnpliktiga, vilka enligt gällande bestämmelser hösten 1933 skola fullgöra *andra repetitionsövningen* — med undantag dels av de till garnisonstjänst vid Göta livgarde från andra än Stockholms inskrivningsområde uttagna värnpliktiga dels ock av vissa värnpliktiga avsedda för infanteriskjutskolans övningskompani — inkallas icke till tjänstgöring.

Till *tredje repetitionsövningen* inkallas underbefäl eller fackmän med undantag av dem, vilka tillhöra Göta livgardes fästningsbataljon i Vaxholm och Kronobergs regementes detachement i Karlskrona.

Första tjänstgöringen respektive *första repetitionsövningen* avses skola äga rum i följande omfattning:

Infanteriet. Värnpliktiga tillhörande den s. k. höstgruppen av årsklass 1933, för vilka tjänstgöring skulle ägt rum under tiden oktober 1933—februari 1934, inkallas ej. Värnpliktiga tillhörande höstgruppen av årsklass 1931 inkallas icke till första repetitionsövning.

Värnpliktiga tillhörande den s. k. vårgruppen av årsklass 1933, vilka skulle inrycka vid Göta livgardes fästningsbataljon i Vaxholm och vid Kronobergs regementes detachement i Karlskrona i februari 1934, inkallas icke till tjänstgöring. Värnpliktiga tillhörande nämnda grupp av årsklass 1931 inkallas icke till första repetitionsövning vid berörda bataljon och detachement.

Värnpliktiga tillhörande vårgruppen av årsklass 1931, vilka under år 1933 skulle inrycka vid Gotlands infanterikår till första repetitionsövning, inkallas icke.

Värnpliktiga tillhörande den s. k. sommargruppen av årsklass 1932 inkallas vid samtliga infanteritruppförband utom Göta livgardes fästningsbataljon i Vaxholm och Kronobergs regementes detachement i Karlskrona i vanlig ordning för fullgörande av första tjänstgöring samt första repetitionsövning i en följd, med inryckning för underbefäl eller fackmän i mars och för övriga värnpliktiga i maj 1933 och med utryckning för samtliga i oktober samma år. Av de till nyssnämnda grupp och årsklass hörande värnpliktiga, vilka äro avsedda för nämnda bataljon och detachement, inkallas endast underbefäl eller fackmän. Dessa fullgöra första tjänstgöring — med inryckning i april 1933 — men däremot ej första repetitionsövning.

De för garnisonstjänst vid Göta livgarde från andra än Stockholms inskrivningsområde uttagna värnpliktiga skola i vanlig ordning fullgöra första tjänstgöring samt två repetitionsövningar i en följd.

För särskild tjänstgöring vid Norrbottens regemente från andra än Norrbottens inskrivningsområde uttagna värnpliktiga, vilka skulle inryckt till tjänstgöring under år 1933, inkallas icke härtill.

Av värnpliktiga — årsklass 1932 — avsedda för infanteriskjutskolans övningskompani, fullgöra de, som tillhöra första tjänstgöringsgruppen, första tjänstgöring och första repetitionsövning i en följd (men däremot ej andra repetitionsövning) med inryckning i mars 1933; av de värnpliktiga, som tillhöra andra tjänstgöringsgruppen, skola omkring 45 man fullgöra första tjänstgöring (men däremot ej första och andra repetitionsövningarna) med inryckning i april 1933, medan cirka 40 man skola fullgöra såväl första tjänstgöringen som två repetitionsövningar i en följd med inryckning likaledes i april 1933.

Kavalleriet. Någon inkallelse till tjänstgöring kommer icke att äga rum av värnpliktiga tilldelade kavalleriet.

Artilleriet. Vid samtliga artilleritruppförband utom Bodens och Karlsborgs artilleriregementen skola värnpliktiga till ett sammanlagt antal av cirka 610 man inkallas för fullgörande av första tjänstgöring samt första repetitionsövning i en följd.

Värnpliktiga tillhörande de s. k. höstinryckande av årsklass 1931 respektive årsklass 1933, vilka under år 1933 skulle inrycka vid Bodens artilleriregemente till första repetitionsövning respektive första tjänstgöring, inkallas icke. Av värnpliktiga tillhörande de s. k. vårinryckande av årsklass 1932 inkallas endast cirka 80 man till första tjänstgöring och första repetitionsövning i en följd.

Vid Karlsborgs artilleriregemente inkallas hela värnpliktskontingenten av årsklass 1932 till första tjänstgöring. Någon inkallelse till första repetitionsövning äger icke rum vid detta regemente.

Ingenjörtrupperna. För värnpliktiga tilldelade ingenjörtrupperna är någon inkallelse icke avsedd att äga rum.

Träng- och intendenturtrupperna. Vid träng- och intendenturtrupperna avses inkallelse komma att ske allenast av underbefäl eller fackmän för fullgörande av första tjänstgöring — men däremot icke första repetitionsövning.

b) Studenter och likställda.

Befälstjänst.

Infanteriet. Vid infanteriet kommer tjänstgöringen att fullgöras i vanlig omfattning.

Övriga truppslag. Inkallelse till första tjänstgöring sker i vanlig ordning. Repetitionsövning fullgöres endast av studenter och likställda, som tillhöra truppförband, till vilka inkallelse av övriga värnpliktiga till repetitionsövning äger rum.

Specialtjänst.

Av för utbildning i specialtjänst uttagna studenter och likställda inkallas de, vilka uttagits för utbildning i intendenturbefattning, till adjutanter vid sjukvårdsformationer, till sjukhusunderofficerare och till läkarbiträden, för fullgörande av annan tjänstgöring än sådan, som motsvarar och infaller under repetitionsövning i september—oktober 1933. För övriga till specialtjänst uttagna studenter och likställda sker ej någon inskränkning i tjänstgöringen.

2. Ersättningsreserven.

Antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven — för innevarande budgetår beräknat till 785,000 — kommer under budgetåret 1933/1934 att ökas med 115,000 eller alltså till 900,000.

Marinen.

Vad marinens till *linjetjänst* uttagna värnpliktiga beträffar, torde till en början få erinras därom, att dessa värnpliktiga tilldelas fyra olika tjänster,

nämligen allmän tjänst, sjötjänst eller stationstjänst vid flottan eller kustartilleritjänst vid kustartilleriet.

Värnpliktiga sjökaptener och styrmän, som ej vinna anställning såsom reservkadetter, hemförlovas i oktober 1933. För maskinister och eldledningsmän samt för »övriga» allmän tjänst tilldelade värnpliktiga av årsklass 1933 tillhörande sjömanshusen nr 212—230 och 237—247 avses tjänstgöringen skola fortgå i vanlig ordning. »Övriga» allmän tjänst tilldelade värnpliktiga av årsklass 1933 tillhörande sjömanshusen nr 201—211 och 231—236, som enligt gällande grunder skola inrycka till tjänstgöring den 14 juli 1933, inkallas 30 dagar senare. Av dessa värnpliktiga hemförlovas omkring 100 man 30 dagar före den ordinarie utryckningsdagen.

Värnpliktiga, tilldelade sjötjänst, med ordinarie inryckningsdag i april 1933 respektive i oktober samma år, inkallas ej till tjänstgöring. Enär allmän tjänst tilldelade värnpliktiga icke kunna påräknas till fullt det antal, 1925 års marinorganisation förutsätter — vilket antal kräves med hänsyn till övriga värnpliktsindragningar — avses dock, att erforderlig utfyllnad (cirka 40 man) skall beredas genom inkallelse av behövligt antal sjötjänst tilldelade värnpliktiga med inryckning i april 1933.

Värnpliktiga, tilldelade stationstjänst, för vilka inryckning är fastställd att äga rum i april 1933 respektive i oktober samma år, skola ej inkallas till värnpliktstjänstgöring, dock att för studenter och likställda (jämväl expeditionsbiträden) samt skrivbiträden inkallelse skall äga rum i vanlig ordning.

Kustartilleritjänst tilldelade värnpliktiga med tjänstgöring vid artilleri- och minavdelningarna, vilka enligt vanliga grunder skola inrycka i april 1933, inkallas ej till tjänstgöring. Under år 1933 avses icke någon repetitionsövning skola äga rum för värnpliktiga i kustartilleritjänst.

Värnpliktiga, tillhörande *ersättningsreserven*, inkallas vid flottan endast för tjänstgöring å statsisbrytarefartygen. För kustartilleriet har förutsatts, att antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven — som för innevarande budgetår upptagits till 80,000 dagar — skall reduceras till 75,000 dagar.

I detta sammanhang må nämnas, att utbildningen av kadetter och reservkadetter avses skola fortgå i vanlig omfattning.»

Departementschefen har därefter i propositionen anfört:

»Mot ett ordnande av värnpliktsutbildningen vid hären och marinen under tiden den 1 mars 1933—den 28 februari 1934, på sätt här ovan närmare utvecklats, har jag i stort sett intet att erinra. Vissa smärre jämkningar torde möjligen böra vidtagas. Dessa jämkningar komma dock icke att bliva av sådan omfattning, att de påverka beräkningen av antalet värnpliktstjänstgöringsdagar.

Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga samt kadetter m. fl. under budgetåret 1933/1934 har i anslutning till den avsedda planen för värnpliktsutbildningen beräknats sålunda:

Hären:

Värnpliktiga i linjetjänst:		
Studenter och likställda	600,000	dagar
Övriga värnpliktiga	1,531,900	»
Ersättningsreserven	900,000	»
	3,031,900	dagar
Härtill bör läggas tjänstgöringsdagar enligt lagen om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, beräknade till	75,000	»
Summa tjänstgöringsdagar vid hären	3,106,900.	

Flottan:[1]

Värnpliktiga i linjetjänst	280,200	dagar
Kadetter m. fl.	24,600	»

Kustartilleriet:

Värnpliktiga i linjetjänst:		
Studenter och likställda	16,070	dagar
Övriga värnpliktiga	18,520	»
Ersättningsreserven	75,000	»
Kadetter m. fl.	8,410	»
Summa tjänstgöringsdagar vid marinen	422,800.	

Genom ett ordnande av tjänstgöringsförhållandena, på sätt förut angivits, komma åtskilliga värnpliktiga icke i tillfälle att i enlighet med nu gällande föreskrifter fullgöra dem enligt § 27 mom. 1 värnpliktslagen åliggande tjänstgöring. Därest de föreslagna inskränkningarna i övningarna skola få någon betydelse ur besparingssynpunkt, böra uppenbarligen nämnda värnpliktiga även för framtiden frikallas från den tjänstgöring, vilken de icke å föreskriven tid kunnat fullgöra. De värnpliktiga, vilka sålunda frikallas från annan tjänstgöring än repetitionsövning, böra givetvis befrias från tjänstgöring, varom i berörda lagrum stadgas, jämväl till den del tjänstgöringen skulle hava ägt rum efter utgången av februari månad 1934.»

Utskottets utredning.

I efterföljande tabeller lämnar utskottet uppgifter å *dels* antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, om inkallelser ske i vanlig ordning, *dels* antalet tjänstgöringsdagar, som enligt propositionen skola å ena sidan bibehållas samt å andra sidan inställas, *dels ock* de kostnader, som en utökning av den i propositionen föreslagna tjänstgöringen till tjänstgöring i vanlig ordning skulle betinga.

[1]) För värnpliktiga, tillhörande ersättningsreserven, vilka inkallas för tjänstgöring å isbrytarefartygen, beräknas ej under fjärde huvudtiteln några tjänstgöringsdagar, enär kostnaderna för dessa värnpliktigas tjänstgöring avses skola bestridas av medel under tionde huvudtiteln.

Armén.

Tjänstgöringsgrupper m. m.[1])	Tjänstgöringsdagar			Kostnader för utökning av tjänstgöring enligt prop. till sådan i vanlig ordning
	Vid inkallelser i vanlig ordning	Bibehållna enligt prop.	Inställda enligt prop.	
A. Infanteriet.				
I. Första tjänstgöring m. m.				
1. Höstgruppen	253,710	—	253,710	616,000
2. Vårgruppen	26,100	7,470	18,630	54,000
3. Sommargruppen (studenterna inberäknade)				
a) Samtliga utom kustfästningsinfanteriet	1,445,379	1,445,379	—	—
b) Kustfästningsinfanteriet	80,930	26,100	54,830	117,000
4. Övriga				
a) Garnisonstjänst (Stockholm)	62,835	62,835	—	—
b) Skidlöpartjänst (Boden)	68,120	—	68,120	169,000
c) Infanteriskjutskolan	22,765	3,230	19,535	70,000
II. Repetitionsövningar	427,475	56,925	370,550	1,045,000
B. Kavalleriet.				
I. Första tjänstgöring m. m.	83,030	—	83,030	162,500
II. Repetitionsövningar	13,500	—	13,500	57,500
C. Artilleriet.				
I. Första tjänstgöring m. m.				
1. Samtliga utom Karlsborgs art.-reg.	389,394	138,554	250,840	664,000
2. Karlsborgs artilleriregemente	40,736	33,896	6,840	
II. Repetitionsövningar	67,680	—	67,680	354,000
D. Ingenjörtrupperna.				
I. Första tjänstgöring m. m.				
a) Telegraftjänst	41,260	1,380	39,880	103,000
b) Övriga	127,096	10,806	116,290	277,500
II. Repetitionsövningar	25,260	—	25,260	115,500
E. Trängtrupperna.				
I. Första tjänstgöring m. m.				
a) Biltjänst	36,340	—	36,340	102,500
b) Träng- och sjukvårdstjänst	53,980	—	53,980	130,000
c) Samtliga tjänster: studenter samt underbefäl eller fackmän	58,031	51,556	6,475	—
II. Repetitionsövningar	23,100	—	23,100	90,500

[1]) Med »Första tjänstgöring m. m.» avses första tjänstgöring med åtföljande repetitionsövningar utan särskild inkallelse. Med »Repetitionsövningar» avses samtliga dylika övningar med särskild inkallelse.

Tjänstgöringsgrupper m. m.	Tjänstgöringsdagar			Kostnader för utökning av tjänstgöring enligt prop. till sådan i vanlig ordning
	Vid inkallelser i vanlig ordning	Bibehållna enligt prop.	Inställda enligt prop.	
F. Intendenturtrupperna.				
I. Första tjänstgöring m. m.				
a) Studenter samt underbefäl eller fackmän	13,805	12,205	1,600	72,500
b) Övriga	27,945	—	27,945	
II. Repetitionsövningar	6,875	—	6,875	31,500
Officers- och reservofficersaspiranter samt studenter och likställda i specialtjänst	282,689	281,564	1,125	—
Ersättningsreserven	785,000	[1] 900,000	—	—
Samvetsömma	75,000	75,000	—	—
Summa	4,538,035	[1] 3,106,900	1,546,135	[2] 4,232,000

[1]) Häri ingår en ökning av antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven med 115,000.

[2]) I kostnaderna för »repetitionsövningar» ingå kostnader för inkallelse av en begränsad del reservpersonal. Reservpersonal i övrigt drager en kostnad av 157,000 kr., reservstats- och en begränsad del av övergångsstatspersonalen 147,000 kr. Totalkostnaderna bliva då 4,536,000 kr.

Marinen: Flottan.

Flottan.	Tjänstgöringsdagar			Kostnaden för utökning av tjänstgöring enligt prop. till sådan i vanlig ordning
	Vid inkallelser i vanlig ordning	Bibehållna enligt prop.	Inställda enligt prop.	
Linjetjänst.				
Allmän tjänst.				
1. Sjökaptener och styrmän	10,400	4,600	5,800	13,456
2. Maskinister och eldledningsmän	4,420	4,420	—	—
3. Övriga av årsklassen 1932, tillhörande sjömanshusen 201—211, 231—236	99,850	80,280	19,570	45,402
4. Övriga av årsklassen 1933, tillhörande sjömanshusen 212—230, 237—247	144,000	144,000	—	—
Sjötjänst, tillhörande årsklasserna 1932, 1933	158,000	28,000	130,000	301,600
Stationstjänst.				
1. Studenter och likställda m. m.	18,900	18,900	—	—
2. Övriga, skräddare m. fl.	8,000	—	8,000	18,400

	Tjänstgöringsdagar			Kostnaden för utökning av tjänstgöring enligt prop. till sådan i vanlig ordning
	Vid inkallelser i vanlig ordning	Bibehållna enligt prop.	Inställda enligt prop.	
Ersättningsreserv.				
1. Örlogsvarven	62,000	—	62,000	143,442
2. Statsisbrytarna (belasta ej 4:e huvudtiteln)	(6,200)	(6,200)	—	—
Kadetter m. fl.	24,600	24,600	—	—
Summa	530,170	304,800	225,370	522,300
Merkostnad för flottan vid utökning till full inkallelse av värnpliktiga:				
Personal tillhörande övergångsstat				65,000
» » reserven				6,000
Ökning av övningsanslaget				25,000
Summa för flottan				**618,300**

Marinen: Kustartilleriet.

	Tjänstgöringsdagar			Kostnaden för utökning av tjänstgöring enligt prop. till sådan i vanlig ordning
	Vid inkallelser i vanlig ordning	Bibehållna enligt prop.	Inställda enligt prop.	
Kustartilleriet.				
1. Avsedda för artilleri- och minavdelningarna	106,000	—	106,000	222,600
2. Avsedda för maskinavdelningarna	18,520	18,520	—	—
Studenter och likställda	16,070	16,070	—	—
Kadetter m. fl.	8,410	8,410	—	—
Repetitionsövningar	21,000	—	21,000	44,100
Ersättningsreserv	80,000	75,000	5,000	10,500
Summa	250,000	118,000	132,000	277,200
Merkostnad för kustartilleriet vid utökning till full inkallelse av värnpliktiga:				
Personal tillhörande övergångsstat				35,000
Reservpersonal				19,000
Ökning av övningsanslaget				85,500
Summa för kustartilleriet				**416,700**

Kostnaden för utökning av den i propositionen föreslagna tjänstgöringen till sådan i vanlig ordning utgör för marinen summan av 618,300 kronor och 416,700 kronor eller sålunda 1,035,000 kronor.

Av betydelse för bedömande av förevarande ärende skulle det tydligen vara, därest man kunde erhålla upplysningar om den utsträckning, i vilken de värnpliktiga äro eller kunna förväntas vara *arbetslösa* vid tiden för inryckningen. Säkra upplysningar härom stå givetvis icke att vinna. Då emellertid viss inryckning av värnpliktiga ägt rum den 2 innevarande februari, i det att tjänstgöring påbörjats av de *allmän tjänst vid flottan* tilldelade värnpliktiga av årsklass 1932, tillhörande sjömanshusen nr 212—230 samt 237—247, har utskottet inhämtat uppgifter om dessa värnpliktigas arbetslöshet från direktionerna för några av de större sjömanshus, som berörts av denna inryckning. I Sundsvall voro de värnpliktiga med få undantag arbetslösa vid inryckningen. Där hade det emellertid visat sig, att flera värnpliktiga på grund av arbetslöshet begärt att få fullgöra sin värnplikt i förtid, ävensom att värnpliktiga, som under flera år undanhållit sig från värnpliktens fullgörande genom att segla med utländska fartyg, nu på grund av arbetslöshet inställt sig till tjänstgöring. I Malmö voro 53 värnpliktiga av 70 arbetslösa vid tiden för inryckningen. Motsvarande siffror voro för Hälsingborg 26 av 70, för Norrköping 6 av 10 samt för Gävle 15 av 38. Beträffande 8 av sistnämnda antal hade dock inga upplysningar kunnat vinnas. — Enligt uppgifter, som chefen för marinstaben ställt till förfogande, hade de värnpliktiga vid inryckningen den 2 februari vid Stockholms och Karlskrona örlogsstationer tillfrågats angående sina arbetsförhållanden vid inryckningen. Av 158 värnpliktiga vid Stockholms station hade 56 uppgivit, att de utan eget förvållande varit arbetslösa i eget yrke under de senaste fyra månaderna före inryckningen, varjämte 32 uppgivit, att de på grund av förestående inryckning varit arbetslösa en kortare tid. Vid Karlskrona station hade omkring en tredjedel av de värnpliktiga vid tiden för inryckningen på grund av arbetsbrist varit arbetslösa i eget yrke.

Från socialstyrelsen har utskottet till utredning om arbetslösheten bland sjömän i allmänhet inhämtat följande preliminära uppgifter rörande arbetsförmedlingsverksamheten under år 1932 hos de under Sveriges offentliga arbetsförmedling sorterande sjömansförmedlingskontoren och -ombuden:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Arbetssökande personer.....	6,629	7,170	8,071	9,079	8,560	7,495	7,163	7,236	7,194	6,908	6,642	7,161
Ansökningar.....	6,665	7,250	8,125	9,202	8,670	7,545	7,232	7,285	7,271	6,964	6,664	7,224
Lediga platser ...	957	975	1,033	2,299	2,503	1,961	1,581	1,224	1,356	1,347	983	1,402
Tillsatta » ...	946	966	1,016	2,280	2,464	1,931	1,542	1,157	1,346	1,310	954	1,378
Ansökningar per 100 lediga pl...	696	744	787	400	346	385	457	595	536	517	678	515

Till utskottet har av representanter för Bodens stad och Överluleå kommun överlämnats en skrivelse, däri framhållits bl. a., att försvarsverkets utgifter genom de i propositionen föreslagna indragningarna i fråga om värnpliktstjänstgöringen för Bodens garnisons vidkommande skulle komma att minskas med omkring 581,000 kronor. Å andra sidan torde statsverkets utgifter komma att i hög grad ökas för att bekämpa den genom indragningarna ökade arbetslösheten.

Slutligen må omnämnas, att till utskottet inkommit skrivelser i ämnet från styrelserna för Riksförbundet för Sveriges försvar, Svenska kvinnoför eningen för fosterlandets försvar och Kvinnoförbundet för Sveriges försvar ävensom från Allmänna valmansförbundets centrala kvinnoråd och Sveriges moderata kvinnoförbund.

Det bekymmersamma ekonomiska läget nödvändiggör, att begränsningar av statens utgifter måste göras å alla områden, där sådana äro möjliga. Bland andra besparingsåtgärder har även föreslagits, att värnpliktsövningar skola inställas. *Utskottet.*

Omsorgen om rikets säkerhet och neutralitet kräver givetvis, att inga sådana åtgärder vidtagas, som innebära, att vårt nu bestående försvarsväsen sönderbrytes eller desorganiseras utan att ersättas med en ny organisation. Utan att handla i strid mot denna grundsats synes det vara möjligt att tillfälligtvis i viss mån inskränka värnpliktsövningarna. Ehuru även en begränsad inställelse av den värnpliktstjänstgöring, som skall äga rum enligt gällande värnpliktslag, är ägnad att framkalla allvarliga betänkligheter, anser sig utskottet under trycket av de svåra ekonomiska förhållandena icke böra motsätta sig en sådan åtgärd. Utskottet delar den mening, som framträder i propositionen, att en sådan åtgärd bör utformas på det sätt, att Kungl. Maj:t i lag erhåller fullmakt att verkställa inskränkningar. Det innebär tydligen ur såväl principiella som praktiska synpunkter fördelar, om en sådan fullmakt meddelas icke i generell omfattning utan i den utsträckning, vari den är avsedd att användas. För utskottet står det även klart, att därest, såsom i propositionen föreslagits, under ett år, 1 mars 1933—28 februari 1934, vissa värnpliktsövningar inställas i besparingssyfte, ett beslut av samma innehåll icke kan upprepas för följande år utan att härorganisationen nedbrytes.

När utskottet anser sig kunna förorda en åtgärd av det slag, som föreslås i propositionen, har utskottet funnit sig böra däri vidtaga vissa jämkningar i fråga om den utsträckning, vari värnpliktsövningarna skola kunna inställas. För att icke alltför mycket nedsätta verkningsförmågan hos de organisatoriska enheter, varav armén och marinen äro sammansatta, synas en del övningar böra äga rum utöver dem, som förutsättas i propositionen. Som i det följande visas medför detta visserligen en höjning av åtskilliga anslagsposter, men man synes härigenom kunna vinna fördelar, vilka väl uppväga kostnaderna.

Förutom de förbättringar, som ur rent militära synpunkter uppnås genom en ökning av värnpliktsövningarna, vill utskottet framhålla, att jämväl andra fördelar därmed vinnas. Åtskilliga arbetslösa ynglingar, som i varje fall skulle komma att underhållas av stat eller kommun på det ena eller andra sättet, få därigenom att de fullgöra värnplikt sin utkomst samtidigt som de bibringas den utbildning, som erfordras för deras användning i vårt lands försvarsorganisation. Vidare må påpekas, att de menliga följder, som ett

plötsligt indragande av värnpliktstjänstgöring i större omfattning kan medföra för vissa orter i landet, exempelvis Bodens stad, vilka inrättat sig för att tillgodose betydande militärförläggningars behov, i icke ringa omfattning mildras genom en på lämpligt sätt ordnad utökning av militärtjänstgöringen utöver den, som enligt motiveringen i propositionen är avsedd att fullgöras.

Det torde enligt utskottets mening förtjäna att tagas i övervägande vid meddelande av föreskrifter om användningen av de anslag, som komma att beviljas för arbetslöshetens bekämpande, i vad mån medel därifrån böra ställas till förfogande för att möjliggöra, att värnpliktiga, som i händelse av bifall till utskottets förslag icke inkallas till tjänstgöring, men som på grund av arbetslöshet önska frivilligt anmäla sig till fullgörande av värnplikt, skola kunna tillåtas göra detta.

Utskottet övergår härefter till att närmare beröra de jämkningar, som utskottet föreslår i den föreliggande propositionen.

I fråga om armén hemställer utskottet, att värnpliktiga, som uttagits för särskild tjänstgöring vid Norrbottens regemente från andra än Norrbottens inskrivningsområde — den s. k. skidlöpartjänsten i Boden — skola inkallas till tjänstgöring, vilket enligt propositionen icke varit departementschefens avsikt. Ett inställande av denna utbildning i skidlöpartjänst, vartill uttagas värnpliktiga från hela landet — i regel efter frivillig anmälan — skulle minska den redan förut ringa tillgången på vinterutbildat manskap vid ett stort antal regementen. Denna tjänstgöringsgrupp är för övrigt den enda, som erhåller nämnvärd vinterutbildning.

Beträffande artilleriets värnpliktiga förordar utskottet inkallelse i full utsträckning till första tjänstgöring och därpå omedelbart följande repetitionsövning. De uppgifter, som i fält påvila artilleriet såsom ett stridande truppslag, och de krav, som bl. a. härför måste ställas på detta truppslags personal, medföra, att en så stark begränsning av inkallelserna, som i propositionen avsetts, måste anses vara synnerligen betänklig ur såväl utbildnings- som krigsberedskapssynpunkt.

Vidare föreslår utskottet inkallelse till första tjänstgöring med därpå omedelbart följande repetitionsövning av värnpliktiga till telegraftjänst vid ingenjörtrupperna och till första tjänstgöring för värnpliktiga till biltjänst vid trängtrupperna. Dessa trupper hava genom 1925 års härordning fått ny och modern material och behöva snarast tillgång på personal, utbildad med denna material. Ifrågavarande utbildning torde även för de enskilda värnpliktige ur förvärvssynpunkt i många fall vara av värde. Ur mobiliseringssynpunkt är det betänkligt, om säker tillgång på utbildad personal för betjäning av materialen icke finnes. Telegraftjänst bedrives i Stockholm och Boden, biltjänst i Hässleholm, Skövde, Linköping och Sollefteå.

I detta sammanhang får utskottet påpeka, att den ökade värnpliktsinkallelse, som enligt utskottets förslag skall äga rum utöver den i propositionen avsedda, medför den konsekvensen, att ingen minskning i arbetstillfällena för den vid intendenturverkstäderna sysselsatta personalen behöver

ske. Departementschefen åter har i bilaga till statsverkspropositionen rörande fjärde huvudtiteln beräknat, att de av honom föreslagna inskränkningarna i värnpliktsövningarna skulle medföra en minskning av arbetstillfällena, som dock icke komme att överstiga tio procent. Beredande av full sysselsättning för nämnda verkstadspersonal skulle medföra en kostnad, som uppskattats till omkring 200,000 kronor. Detta belopp har inberäknats i den kostnadssumma, som utskottet i det följande meddelar.

Vidare må anmärkas, att utskottet räknat därmed, att en utökning av värnpliktsinkallelserna i enlighet med utskottets förslag skall medföra en minskning i det uti propositionen föreslagna antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven eller 900,000. Denna minskning uppskattar utskottet till 35,000 tjänstgöringsdagar, en besparing, som beaktats vid utskottets kostnadsberäkning.

Vad flottan angår skall enligt utskottets förslag den kontingent värnpliktiga, tillhörande allmän tjänst, som avses skola inrycka i juli 1933, då börja sin tjänstgöring. I propositionen har föreslagits, att inryckning skall ske en månad senare. Det måste innebära en fördel för de sjömän, som gjort sig beredda till inryckning en viss dag, att ej någon förskjutning i inkallelsetiden verkställes. En fördel ur försvarssynpunkt med inryckning i vanlig tid ligger däri, att den under många år utprövade metoden att utbilda de värnpliktiga vid rekrytskola i land åter kan komma till användning. Därav följer, att utbildningen av stampersonalen ombord under de s. k. höstskolorna kan bedrivas i erforderlig utsträckning utan att störas av jämsides pågående utbildning av värnpliktiga.

Värnpliktiga, tilldelade sjötjänst med inryckning i april respektive oktober 1933, skola enligt departementschefens mening med visst mindre undantag icke inkallas. Den frikallelse, som i propositionen föreslås, försvårar en rationell utbildning ombord och medför en betänklig nedgång i stridsberedskapen såväl för de enskilda fartygen som för flottan i dess helhet. Utskottet anser sig emellertid med hänsyn till kostnaderna icke kunna förorda en inkallelse av nu ifrågavarande värnpliktiga i full utsträckning utan inskränker sig till att föreslå, att en tredjedel av dessa värnpliktiga inkallas till tjänstgöring. Härmed skulle betydande fördelar vinnas ur försvarssynpunkt.

Utskottet föreslår vidare, att samtliga värnpliktiga, tilldelade stationstjänst, inkallas. Utöver i propositionen avsedda värnpliktiga tillhörande denna tjänst komma enligt utskottets förslag att inkallas vissa yrkesmän, vilket medför, att anställande av icke värnpliktiga yrkesmän i motsvarande grad ej erfordras.

En konsekvens av de ökade värnpliktsinkallelser, som utskottet föreslår, är den, att viss utökning av inkallelser utav tvångsvis överförda underofficerare å övergångsstat samt en mindre ökning av anslaget till flottans krigsberedskap och övningar måste äga rum. Kostnaderna härför äro inberäknade i de totalkostnader, som utskottet nedan angiver.

Beträffande kustartilleriets personal föreslår utskottet, att två tredjedelar av antalet värnpliktiga i linjetjänst tillhörande artilleri- och minavdelningarna skola inkallas. Enligt propositionen skall inkallelse av hithörande värnpliktiga icke alls äga rum. Om dessa två tredjedelar av denna värnpliktskontingent inkallas, åstadkommes härigenom en möjlighet att i stort sett ordna stampersonalens utbildning under former, som någorlunda motsvara de enligt reglementen och erfarenhet lämpliga. Utsikter lära då förefinnas att ernå ett åtminstone hjälpligt utbildningsresultat. I viss mån tillgodoses därvid också krigsberedskapens krav.

För att militärutbildning i linjetjänst skall kunna bedrivas utan att handräckningstjänst i allt för hög grad skall inkräkta därpå erfordras, att ersättningsreserven tilldelade värnpliktiga inkallas i samma utsträckning, som varit fallet under det senaste året. Utskottet föreslår därför en ökning av inkallelserna beträffande ersättningsreserven med 5,000 tjänstgöringsdagar.

Liksom fallet är vid flottan medföra de av utskottet föreslagna utökningarna av värnpliktsinkallelserna vid kustartilleriet som konsekvens viss ökning dels av inkallelser av övergångsstats- och reservpersonal, dels ock av anslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar. Även dessa kostnader äro inberäknade i nedan angivna totalkostnader.

Enligt utskottets beräkningar kommer en utökning på sätt utskottet föreslagit av värnpliktsinkallelserna utöver de i propositionen förutsatta att draga följande kostnader, nämligen beträffande armén omkring 1,038,500 kronor, i fråga om flottan ungefär 219,850 kronor samt vad angår kustartilleriet omkring 233,800 kronor. Ytterligare kostnader på grund av de utav utskottet föreslagna inkallelserna — t. ex. för material eller dylikt — beräknas icke uppkomma.

Av vad utskottet ovan anfört framgår, att utskottet icke kan tillstyrka bifall till motionerna I: 92 och II: 177, i vilka framställts yrkanden, som innebära, att värnpliktsövningarna i vanlig utsträckning skola fullgöras.

Ej heller kan utskottet tillstyrka bifall till motionen II: 259.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklaring att ifrågavarande proposition ej kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

I den omfattning Konungen bestämmer må *värnpliktig, som* under tiden den 1 mars 1933—den 28 februari 1934 skulle hava inryckt till *i § 27 mom. 1 värnpliktslagen föreskriven värnpliktstjänstgöring*, helt eller delvis frikallas från denna tjänstgöring.

(Utskottets förslag.)

Lag

om frikallelse, helt eller delvis, för vissa värnpliktiga från värnpliktens fullgörande under fredstid.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

I den omfattning Konungen bestämmer må under tiden den 1 mars 1933—28 februari 1934 nedan angivna värnpliktiga, som under samma tid skulle hava inryckt till värnpliktstjänstgöring enligt § 27 mom. 1 eller 2 värnpliktslagen, på sätt nedan sägs helt eller delvis frikallas från denna tjänstgöring.

I. Värnpliktiga, som må helt frikallas från tjänstgöring.

Tillhörande armén.

Till linjetjänst uttagna värnpliktiga i allmänhet.

A. Infanteriet.

1. Hela den s. k. höstgruppen av årsklass 1933 och av årsklass 1931 (första repetitionsövning);

2. av den s. k. vårgruppen

a) värnpliktiga av årsklass 1933 samt av årsklass 1931 (första repetitionsövning), som skulle inrycka vid Göta livgardes fästningsbataljon i Vaxholm och Kronobergs regementes detachement i Karlskrona, samt

b) värnpliktiga av årsklass 1931, vilka skulle inrycka vid Gotlands infanterikår till första repetitionsövning;

3. utav den s. k. sommargruppen av årsklass 1932 värnpliktiga tilldelade nämnda bataljon och detache-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ment, med undantag för underbefäl eller fackmän;

4. värnpliktiga, vilka hösten 1933 eller vintern 1933—1934 skulle fullgöra andra repetitionsövning, med undantag av dels de till garnisonstjänst vid Göta livgarde från andra än Stockholms inskrivningsområde uttagna värnpliktiga, dels de för särskild tjänstgöring vid Norrbottens regemente från andra inskrivningsområden än Norrbottens uttagna värnpliktiga, dels ock vissa nedan omförmälda värnpliktiga, avsedda för infanteriskjutskolans övningskompani;

5. underbefäl eller fackmän tillhörande Göta livgardes fästningsbataljon i Vaxholm och Kronobergs regementes detachement i Karlskrona, vilka skulle fullgöra tredje repetitionsövning.

B. Kavalleriet.

Samtliga värnpliktiga.

C. Artilleriet.

1. Värnpliktiga tillhörande de s. k. höstinryckande av årsklass 1931, som vid Bodens artilleriregemente skulle fullgöra första repetitionsövning;

2. samtliga värnpliktiga, som skulle inkallas till andra repetitionsövning.

D. Ingenjörtrupperna.

Samtliga värnpliktiga med undantag av dem, som uttagits till telegraftjänst; dock må till telegraftjänst uttagna befrias från andra repetitionsövning.

E. Trängtrupperna.

a) Samtliga värnpliktiga, uttagna till trängtjänst, vilka skulle fullgöra

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

första tjänstgöring eller repetitionsövning, med undantag av underbefäl eller fackmän;

b) samtliga värnpliktiga, uttagna till sjukvårdstjänst, vilka skulle fullgöra första tjänstgöring och första repetitionsövning, med undantag av underbefäl eller fackmän;

c) till biltjänst uttagna värnpliktiga, som skulle fullgöra repetitionsövning;

d) värnpliktiga, som skulle fullgöra andra repetitionsövning.

F. Intendenturtrupperna.

Samtliga värnpliktiga med undantag av underbefäl eller fackmän, vilka må befrias från andra repetitionsövning.

Tillhörande marinen.

A. Flottan.

1. För örlogsvarven avsedda värnpliktiga, tillhörande ersättningsreserven, vilka skulle inrycka till tjänstgöring i april, juli och december 1933.

B. Kustartilleriet.

1. Värnpliktiga, som skulle fullgöra repetitionsövning.

II. Värnpliktiga, som må delvis frikallas från tjänstgöring.

Tillhörande armén.

Till linjetjänst uttagna värnpliktiga i allmänhet.

A. Infanteriet.

1. Underbefäl eller fackmän, avsedda för Göta livgardes fästnings-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

bataljon i Vaxholm och Kronobergs regementes detachement i Karlskrona, tillhörande den s. k. sommargruppen av årsklass 1932, må efter fullgjord första tjänstgöring befrias från första repetitionsövning;

2. utav värnpliktiga av årsklass 1932, avsedda för infanteriskjutskolans övningskompani, må de, som tillhöra den s. k. första tjänstgöringsgruppen, efter fullgjord första tjänstgöring och första repetitionsövning befrias från andra repetitionsövning samt 45 man av dem, som tillhöra den s. k. andra tjänstgöringsgruppen, efter fullgjord första tjänstgöring befrias från första och andra repetitionsövning.

B. Trängtrupperna.

Underbefäl eller fackmän må efter fullgjord första tjänstgöring befrias från första repetitionsövning.

C. Intendenturtrupperna.

Underbefäl eller fackmän må efter fullgjord första tjänstgöring befrias från första repetitionsövning.

Studenter och likställda.

a) I befälstjänst: må befrias från repetitionsövning vid ingenjörtrupperna, med undantag av de till telegraftjänst uttagna, samt vid trängtrupperna och intendenturtrupperna;

b) i specialtjänst: de, som uttagits för utbildning i intendenturbefattning, till adjutanter vid sjukvårdsformationer, till sjukhusunderofficerare och till läkarbiträden, må befrias från tjänstgöring, som motsvarar och infaller under repetitionsövning i september—oktober 1933.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Tillhörande marinen.

A. Flottan.

1. Värnpliktiga sjökaptener och styrmän, som ej vinna anställning såsom reservkadetter, må hemförlovas i oktober 1933;

2. utav allmän tjänst tilldelade värnpliktiga av årsklass 1933 och med dem tjänstgöringsskyldiga, tillhörande sjömanshusen nr 201—211 och 231—236, utom maskinister och eldledningsmän, må omkring 100 man hemförlovas i slutet av december 1933;

3. utav antalet värnpliktiga, tilldelade sjötjänst, med ordinarie inryckningsdag i april 1933 respektive i oktober samma år, må ungefär två tredjedelar befrias från inkallelse; dock skall i den tredjedel av hela antalet värnpliktiga, som i varje fall skall inkallas, ej inräknas den utfyllnad om cirka 40 man, som skall inkallas för komplettering av antalet värnpliktiga i allmän tjänst.

B. Kustartilleriet.

1. Utav antalet till linjetjänst uttagna värnpliktiga (utom studenter och likställda) av årsklass 1932 och med dem tjänstgöringsskyldiga med tjänstgöring vid artilleri- och minavdelningarna må ungefär en tredjedel befrias från inkallelse till första tjänstgöring.

§ 2.

Värnpliktig, som i enlighet med *vad nyss sagts* vinner frikallelse från annan tjänstgöring än repetitionsövning, må enligt Konungens bestämmande frikallas från tjänstgöring,

Värnpliktig, som i enlighet med de i § 1 meddelade bestämmelser vinner frikallelse från annan tjänstgöring än repetitionsövning, må enligt Konungens bestämmande frikallas

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
varom i *nämnda lagrum* stadgas, jämväl till den del tjänstgöringen skulle hava ägt rum efter utgången av februari månad 1934.	från tjänstgöring, varom i § 27 mom. 1 eller 2 värnpliktslagen stadgas, jämväl till den del tjänstgöringen skulle hava ägt rum efter utgången av februari månad 1934.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1933.

B) att motionerna I: 92 och II: 177 måtte anses besvarade genom vad utskottet under A) hemställt; samt

C) att motionen II: 259 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 februari 1933.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman*, *Linder*, *von Geijer*, *Sigfrid Hansson*, *Frändén*, *Sam Larsson*, *Öhman* och *Norman;*

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Magnusson* i Kalmar, *Hage*, *Johanson* i Hallagården, *Wallerius*, *Olovson* i Västerås, *Österström* och *Pettersson* i Hällbacken.

Reservationer:

1) av herrar *Linder*, *Sigfrid Hansson*, *Norman*, *Magnusson* i Kalmar, *Hage*, *Pettersson* i Hällbacken och *Olovson* i Västerås, vilka hemställt om bifall till den kungl. propositionen;

2) av herrar *Magnusson* i Skövde, *von Geijer*, *Frändén*, *Öhman* och *Vallerius*, som anfört:

»Den kungl. propositionen innebär avsevärda inskränkningar i de värnpliktsövningar, vilka ingå såsom ett nödvändigt led i vår försvarsorganisation. Enligt vår övertygelse skulle dessa inskränkningar medföra ett synnerligen betänkligt försvagande av härens och marinens försvarsberedskap och krigsduglighet. Härjämte hålla vi före, att den besparing, som ernås genom inställande av värnpliktsövningar, komme att avsevärt mot-

vägas av ökade anslag för arbetslöshetens bekämpande, enär säkerligen en betydande del av de värnpliktiga, som ej bleve inkallade till tjänstgöring, komme att gå arbetslösa och således måste beredas arbetslöshetsunderstöd i en eller annan form.

Med hänsyn härtill och i anslutning jämväl till de synpunkter i övrigt, som anförts i de av hr Trygger m. fl. och hr Lindman m. fl. väckta motionerna (I: 91 och II: 176), hava vi i utskottet yrkat, att utskottet ville hemställa, att riksdagen måtte lämna ifrågavarande proposition utan bifall.»